

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

26 Ocak 2016

OCAK 2016 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ ÜCRET-MAAŞ ARTIYOR, FİYATLAR KOVALIYOR...
- ✓ ENFLASYON 2016'YA YÜKSEK ARTIŞLA BAŞLADI:
GIDA ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 4,47 ONİKİ AYLIK YÜZDE 15,15 ORANINDA...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.447 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.714 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ 1.782 TL

2016 yılında geçerli olacak asgari ücretin net 1.300 TL'ye yükselmesi, işçi ücretleri ile memur maaşlarına ve emeklilerine yeni yılın ilk ayında yapılan artışlar, emeklilerin maaşlarına getirilen iyileşmeler, bir bütün olarak çalışanların önemli bir bölümünün gelirlerine olumlu yansıdı. Ancak ücret gelirlerindeki artış, başta elektrik olmak üzere temel mal ve hizmetlere yapılan zamlar, vergi ve harçlardaki artışla daha ilk aydan erimeye başladı.

Özellikle çalışanların aile bütçesinde ağırlıklı paya sahip gıda harcamasının, başta ekmek zammı ve elverişsiz hava şartlarına bağlı olarak artan yaş ve sebze-meyve fiyatları nedeniyle yükselmesi, geçim şartlarına olumsuz yansıdı.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırmasıyla çalışanların geçim şartlarını ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Ocak 2016 ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli v yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.447,20 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.714,00 TL'dir.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.781,84 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Aralık 2014	Ocak 2015	Aralık 2015	Ocak 2016
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	342,59	348,64	381,94	404,48
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	281,22	287,25	318,17	332,95
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	365,81	372,79	412,38	429,70
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	242,73	248,12	272,77	280,07
Açlık Sınırı	1.232,35	1.256,80	1.385,26	1.447,20
Yoksulluk Sınırı	4.014,17	4.093,80	4.512,25	4.714,00

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre, sağlıklı ve dengeli beslenebilmek için dört kişilik bir ailenin yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı sadece bu ay 62 TL artarken, son bir yıldaki artış 190 TL olarak hesaplandı. Ailenin aylık yaşam maliyetindeki artış ise son bir yılda 620 TL olarak gerçekleşti. Bu tutarın neredeyse üçte birini oluşturan 202 TL'si ise bu ay gerçekleşti.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2016 Ocak ayı itibariyle şöyle oldu:

Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 4,47 oranında artış gösterdi.

- Yılın **ilk aylık dönemi sonunda** artış oranı yüzde 4,47 olarak hesaplandı.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 15,15 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 14,36 olarak hesaplandı.

Ocak ayında meydana gelen yüksek oranlı artışın gerisinde özellikle ekmek ile kış mevsimi ve soğukların artmasıyla sebze fiyatında görülen artış bulunmaktadır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

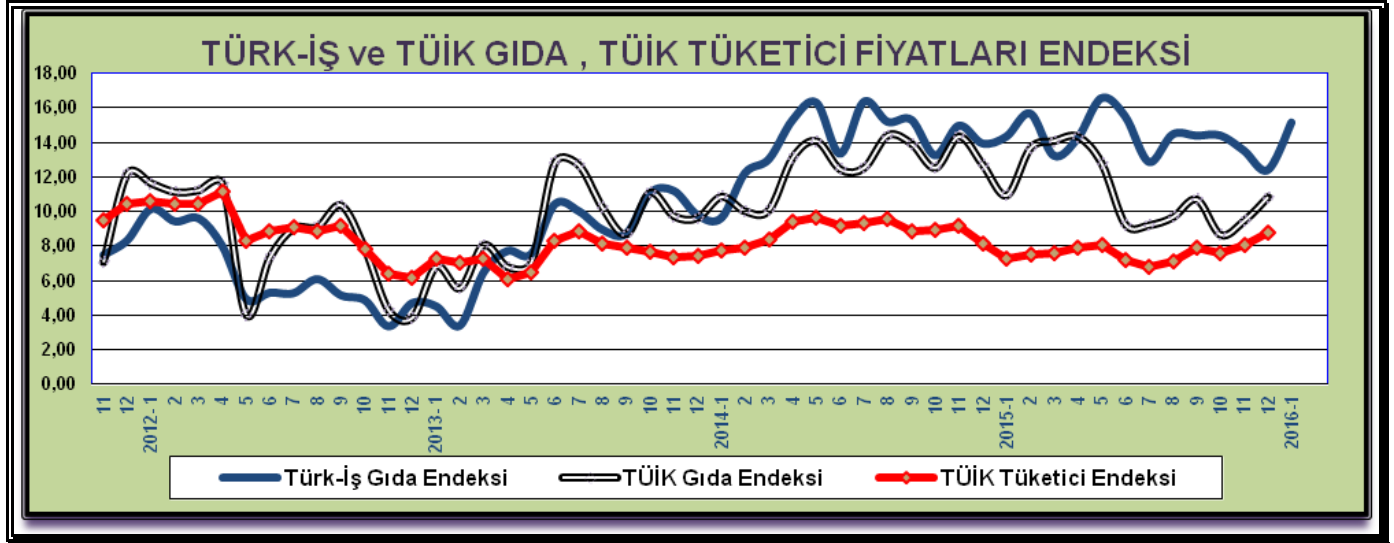
	Ocak 2013	Ocak 2014	Ocak 2015	Ocak 2016
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,78	1,63	1,98	4,47
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	1,78	1,63	1,98	4,47
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	4,55	9,64	14,34	15,15
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	5,93	8,76	14,46	14,36

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Ocak 2016 itibariyle gözlenen değişim şöyle olmuştur:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt fiyatlarında düşük oranlı artış belirlenirken yoğurt fiyatı aynı kaldı, peynir fiyatı ortalamada değişmedi.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; et ve tavuk fiyatı değişmedi, balık fiyatı bu ay yine artış gösterdi. Balık fiyatı hesaplanırken -her zaman olduğu gibi- her tezgahta olan, satışı fazla çeşitlere ağırlık verildi. Yumurta fiyatı 2 kuruş geriledi. Sakatat fiyatı yine aynı kaldı. Bakliyat ürünlerinde (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.); barbunya ve kuru fasulye fiyatları gerilerken, nohut ve mercimek fiyatlarında artış görüldü.
- Yaş sebze-meyve fiyatlarını bu ay kar soğuğu vurdu. Geçtiğimiz ay 3,46 TL olarak hesaplanan ortalama yaş-sebze kilogram fiyatı bu ay 3,67 TL oldu. Ancak ortalama sebze fiyatı geçen ay 3,68 TL iken bu ay -patlıcan, yeşilbiber vb. sebzeler gibi fiyatı artan ürünler hesaplama dışında tutulmasına rağmen- 4,09 TL'ye yükseldi. Ortalama kilogram meyve fiyatı ise 2,94 TL'den bu ay 2,64 TL'ye geriledi. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmekte beklenen fiyat artışı yüzde 25 oranında oldu ve ekmeğin kilogram fiyatı 5 TL oldu. Ancak bazı fırınların, rekabet nedeniyle, eski fiyat üzerinden satışlarını sürdürdüğü dikkati çekti. Aile bütçesinde ve geleneksel beslenmede ağırlıklı yeri bulunan ekmeğin fiyatında gerçekleşen enflasyonun neredeyse üç katı tutarındaki artış, deyim yerindeyse mutfaka "bomba düşmüş" etkisi yarattı. Aynı grupta yer alan pirinç fiyatı biraz gerilerken, makarna, bulgur, un, irmik fiyatı aynı kaldı.

- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı ve margarin ile zeytinyağı ve ayçiçeği yağı fiyatı yine değişmedi. Zeytin ortalama kilogram fiyatı hem siyah hem yeşil zeytinde arttı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) ürünlerinden ceviz ve fındığın fiyatı bu ay biraz gerilerken, fıstık ve ay çekirdeği fiyatı arttı. Şeker, bal, reçel, pekmez ile tuz fiyatı bu ay yine aynı kaldı. Benzeri biçimde baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri ile salça fiyatı da değişmedi. Çay fiyatındaki ayarlama ile biraz gerileme görülürken, ıhlamur fiyatı yine aynı kaldı.

TÜRK-İŞ Gıda Endeksindeki değişim ile TÜİK Gıda Endeksindeki değişim son oniki aylık dönem itibariyle aşağıdaki şekilde yer almaktadır. Şekilde TÜİK Tüketici Fiyatları Endeksindeki değişime de yer verilmektedir.

Şekilden de görüleceği üzere, 2016 yılının ilk ayında gıda fiyatları tekrar artış eğilimindedir ve 2013 yılından bu yana genel tüketici endeksinin üzerindedir. Dar ve sabit gelirli kesimlerin harcamaları içinde ağırlıklı yeri bulunan gıda fiyatlarındaki artışın etkisi daha fazla olmaktadır.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

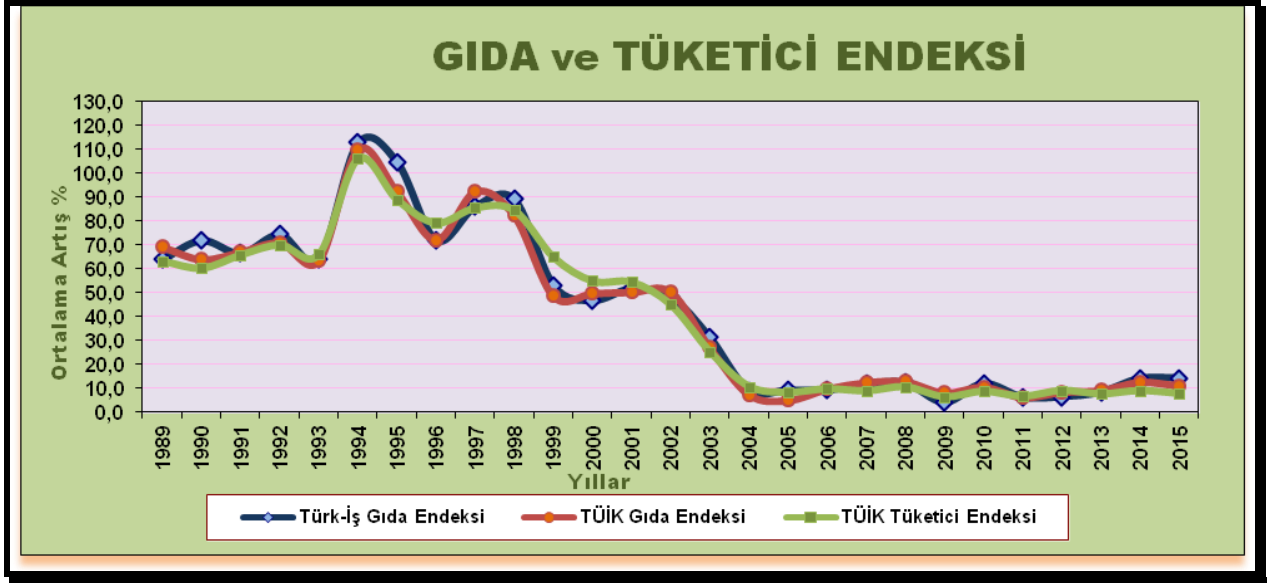
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7 ve nihayet 2015 yılı için yüzde 22,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.